

QUÈ FER AMB UNA NOVEL·LA HISTÒRICA?

Jo no crec amb aquesta diferència entre literatura juvenil i literatura per adults. Sempre m'ha semblat una qüestió més de marketing editorial. Entenc, això sí, que calen uns texts d'iniciació a la lectura, per lligar i estimular l'afecció dels xiquets neo-lectors cap a la lletra impresa; però, d'ací endavant, és el propi lector qui ha de triar, què vol llegir i quan vol fer-ho. No és necessari que un adolescent encare, de bones a primeres, l'Ulisses de Joyce; n'estic segur que un noranta per cent avorriren la lectura abans de les deu pàgines. Però, sí que cal acostumar la gent a l'esforç que requereix llegir i, per sobre de tot, a descobrir totes les possibilitats que ens obre la lectura.

Dit açò, he de manifestar-vos que jo mateix he usat novel·les històriques amb els meus alumnes i sé d'altres companys que també ho han fet, tant als instituts com a la universitat, amb resultats satisfactoris.

No es tracta ací de fer una relació exhaustiva de les activitats que es poden realitzar a partir de la lectura d'una novel·la, però:

Cal conèixer els alumnes que tenim al davant. Són ells, i sols ells, els receptors únics d'aquestes activitats.

Cal, adaptar les activitats al nivell i els interessos del grup a qui va dirigida cada activitat; aquesta serà, des del meu personal punt de vista, la clau de l'èxit.

A tall d'exemple us mostraré alguns tipus d'activitats que s'han fet al voltant de la lectura de les meues obres i que, pel seu caràcter general, poden aplicar-se a qualsevol altra obra literària semblant:

- **COMENTAR TEXTS:** És, potser, la més comuna de les activitats que practiquem aquells que ens dediquen a l'ensenyament de la Història als nivells mitjans o alts.
- **SITUAR ELS FETS:** És una activitat que poden fer els alumnes de tota edat; establint-ne, és clar, els corresponents nivells de concreció. Jo us aconsellaria fer-la tal com es va llegint l'obra. Una vegada situats els fets sobre el mapa, resulta ben senzill d'entendre les causes de determinats conflictes
- **FITXES ETNOLÒGIQUES:** Resulten molt interessants per entendre la vida quotidiana de la societat que suporta el realat. En el cas de "La Forja", la societat mediterrània del segle III A.C.. És, en certa manera, retrobar a la

novel·la les dades que hi ha amagades entre l'acció. En el cas de "La Forja", ho podeu provar amb tres qüestions:

- La manera de fondre el ferro: començant per les lliçons de Nargur el ferrer a Aiduà (pag. 48/51), seguint per la troballa del ferro romà (pàg. 117 i 122/123) i acabant amb la nova forja de Lessera (pàg. 261)
 - Anàlisi del comerç: Partint del mercat ambulant del massilota Araikoris (pàg. 88/90) i seguint pel mercat de Qart-Hadâsht (pàg. 130/131) o el de la ciutat d'Arse (pàg. 193/212)
 - Religions i creences: És aquesta una de les parts que més m'atrauen. La nit llarga; Bider- Laur, és la celebració del solstici d'hivern (pàg. 57/65). Adín-Aidun és la cerimònia d'iniciació (pàg. 70/80). Al temple de Tanit teniu una recreació de la prostitució sagrada de les religions orientals (133/136)
- **LECTURA SOBRE ELS ESCENARIS REALS:** És una possibilitat que propicia la meua manera d'escriure. Podeu caminar sobre els llocs on passen les coses; us he de dir que aquesta activitat potència molt les vivències i resulta molt atractiu per quasi tots, no sols alumnes, també lectors en general. Resulta molt engrescador llegir el capítol "sota l'ull de Tar-Ardai" mentre espereu que comence la Santantonada (16 de gener) del poble del Forcall (comarca dels Ports). Després, podeu viure la versió cristianitzada del Bider-Laur. Menys impressionants, però igualment motivadores resulten les lectures prèvies a les visites a Sagunt (Arse), a les pintures rupestres i la Mola de Morella la Vella (Kalparnar), o el recorregut per la Moleta de Liborio o dels Frares (Lessera). Més difícil resulta poder llegir la llegenda d'Ofos asseguts a la porta del far de Columbretes; si podeu fer-ho alguna vegada no ho deixeu passar.
 - **JOCS DE SIMULACIÓ:** Molta gent els considera una pèrdua de temps, d'altres una manca de seriositat científica, i, molt pocs els concedeixen una validesa total i absoluta. Jo sóc dels darrers. Un joc de simulació és una eina tant científica que és utilitzada habitualment per plantejar estratègies, tant a nivell militar com econòmic o de comunicació; ho estan fent cada dia a les més altes esferes de poder. I és que un joc de simulació, si està ben plantejat, implica tres aspectes bàsics: assumir uns rols, considerar les

variants causals i prendre decisions (coneixement dels homes, coneixement de la situació i actuació conseqüent). Podem plantejar tres tipus de jocs:

- **RECREACIONS:** Cal situar els participants en una situació determinada i deixar-los actuar segons unes pautes establertes. A mi m'ha anat molt bé "fer com si estarem al Consell de Lessera". Primer hem fixat les regles llegint el text (pàg. 238/249), després cada persona assumirà el seu paper i tractarà d'actuar en conseqüència.
- **UCRONIES:** És tracta de canviar el curs de la història enfrontant-nos amb una variant a un moment històric. Podríem usar les batalles com a fets més destacats en l'esdevenir de les societats. Són treballs per fer-se en grup petits o mitjans i a la llum dels fets, canviar-ne un. Després cal fer una projecció del que hagués pogut passar. Finalment caldrà que cada grup defensi la coherència de les seues propostes davant de totes les altres.
- **JOCS DE ROL:** Són una de les formes més conegudes dels jocs de simulació i, potser també de les més desprestigiades. Un joc de rol no és altra cosa que portar a les últimes conseqüències el "fer com si". Calen, això sí, unes regles més complexes, i uns directors del joc, "els masters". Són també de llarga durada i jugats per gent que pot no ser coneguda per la resta dels participants. Per tot això, són poc usats a l'ensenyament. Sí els he esmentat aquí, és perquè, amb gran sorpresa per la meua part, vaig trobar a Internet una web amb una proposta de joc de rol basat en la meua novel·la "Noverint Universi". Per què no és pot fer amb qualsevol altra?

Aquestes propostes, no pretenen ser una mostra exhaustiva, simplement vull provocar-vos, que no és altra la missió dels escriptors. Algunes d'aquestes propostes, jo mateix l'he portada a terme, d'altres he ajudat a plantejar-les. Al mateix temps, el protagonisme que tenen a la meua obra els personatges, diguem-ne secundaris, aconseguix que els lectors puguin assumir com a propis els fets narrats a l'obra; ells mateixos en podrien ser els protagonistes.

Simplement remataria la meua comunicació dient que qualsevol novel·la, per fluixa i dolenta que resulte, ens permet treballar d'una manera diferent; ens trenca la rutina i ens provoca. Ve a ser com una alenada d'aire novell en l'habitació tancada de la nostra rutina.